Qorti tal-Magistrati (Malta)
Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali

Magistrat Dr. Donatella M. Frendo Dimech LL.D., Mag. Jur. (Int. Law)

Illum, 24 ta' Ottubru, 2017

Il-Pulizija
(Spettur Josric Mifsud)

-vs-

Roger Mahlangu, detentur tal-karta tal-identità bin-numru 65483M.

Kumpilazzjoni Nru. 608/2014

Il-Qorti,

Rat l-akkużi miġjuba fil-konfront tal-imputat Roger Mahlangu u ċioè talli:

Fit-18 ta' Marzu, 2014, għall-ħabta tal-16:00 hrs ġewwa Triq il-Kbira Balzan:

1. Saq vettura GEN 129 mingħajr ma kien (persuna)/kienet (vehicle) koperta b'polza tas-sigurtà dwar riskji tat-terzi persuni.
2. Saq vettura Nru GEN 129 b'manjiera (a) traskurata, (b) perikoluża (c) u bla kont.
3. B'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni jew b'nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku, involontarjament ikkaġuna offżi ta' natura gravi fuq il-persuna ta' Annunzjata Brincat skont kif iċċertifika Dr Kurt Magri Gatt M.D. mill-M.D.H.

Il-Qorti ġiet mitluba sabiex tiskwalifikah mil-liċenzji kollha tiegħu tas-sewqan għall-perjodu ta' żmien li l-Qort jidhrilha xieraq.

Rat in-nota ta' rinviju ghal gudizzju tal-Avukat Generali tal-5 ta' Dicembru, 2016,[1] permezz ta' liema baghat lill-imputat biex jigi gudikat minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali.

[1] Fol.84

Semghet ix-xhieda.

Semghet it-trattazzjoni tal-partijiet.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Ikkunsidrat:

Illi gie esebit **Full Road Traffic Accident Report** redatt minn **WPS50 Oriana Spiteri**[2] dwar is-sinistru li sehh fi Triq il-Kbira, Balzan, bla dubbju parti tal-*village core*, minn fejn jirrizulta li l-vettura misjuqa mill-imputat kienet registrata fuq Eugenio Ebejer. L-imputat a tempo vergine qal hekk *"Insejt il-mobile ix-xoghol u hadt il-karozza minghajr ma kien jaf hadd u mort ghalih u jien u nizel minn Triq il-Kbira Balzan* ***minn wara karozza*** *harget mara anzjana u biex nevita dawwart l-isteering ghan-naha tal-lemin bil-konsegwenza li kont ser nolqot vettura ohra pero* ***ilqat lil din l-anzjana bil-mera****."* Meta staqsa lill-mara kellhiex bzonn xi haga qalet li wegghet il-warrani u jghid li fuq il-post wasal ragel li beda jghidlu li ma gara xejn u li seta' jitlaq minn fuq il-post, u hu ghamel hekk.[3] Il-hsara fuq il-mera, tan-naha tax-xellug, kienet minima ghaliex ir-rapport jghid biss li *"il-Cover tal-mera qisu mahrug il-barra".*[4] Meta l-Pulizija kellmet lil Dr. Alessandro Lia, li kien waqaf jaghti l-ghajnuna lill-anzjana, dan innega li kien kellem lill-akkuzat anzi qal li beda jkellem lill-anzjana u jghidilha li ma ghandha xejn izda sakemm dahhluha gewwa lis-sewwieq ma rahx iktar.[5] L-istess rapport jindika li Mahlangu ma kellhu ebda licenzja tas-sewqan; fatt ammess minnhu meta xehed quddiem din il-Qorti.

Il-parte leza, Annunziata Brincat, li mietet[6] fil-mori ta' dawn il-proceduri izda fejn ma giex pruvat li minn xi kawza tas-sinistru, qalet hekk *"jien ghal xi 1600 hrs hrigt u qsamt faccata u* ***qadt bejn karozza u ohra*** *u bdejt inhares mal-faccata ha nara kif gew.* ***Wara bdejt nistenna biex naqsam u hekk kif hrigt ftit gi[e]t vettura u laqatni*** *bil-konsegwenza li waqajt mal-art. Huwa waqaf ftit l-isfel u hareg mill-vettura u qalli li tajtu qata pero dan rega tela fil-vettura u kompl[a] jsuq mbad gew in-nies u ghenuni."*[7]

Illi **Dr Jeannine Giglio** xehdet li ftit qabel ma sehh is-sinistru kienet qed titkellem mal-parte leza u hekk kif kienet miexja lejn il-vettura taghha semghat ghajjat, daret u rat lill-anzjana f'nofs it triq. Dwar l-imputat tghid li ma offra ebda assistenza izda "***Qallha ghaliex hrigt u hi qaltlu inti ghalfejn bqajt ghaddej ma rajtniex[?].*** *Bazikament daqshekk u telaq.....*

[2] Xhieda a fol.54-57
[3] Fol.4
[4] Ibid.
[5] Fol.7
[6] Vide certifikat tal-mewt a fol.77 minn fejn tirrizulta d-data tal-mewt bhala dik tal-24 t'April, 2015.
[7] Fol.5

is-Sinjura qalet li hasset il-mera tolqotha u bazikament spiccat f' nofs ta' triq".[8] Ix-xhud ma ratx l-incident issehh izda tghid li l-vettura *"ma nistax nghid li kienet ghaddejja bil-mod hafna ghax rajtha tghaddi ezatt….[smajt] hsejjes ta' breaks u s-Sinjura Brincat tghajjat ghalhekk dort fil-fatt ."*[9]

Illi **Dr Alessandro Lia** jixhed hekk: *"Niftakar karozza jew hoss ta' karozza gejja, kellha l-volum tal-muzika gholi*[10] *dak zgur niftakru gholi sew jigifieri noticeably minn dawn li jinstema' mill-madwar. Niftakar bum l-incident isir ma rajtux ghax kont qieghed dahri lejn it-triq jew genbi lejn it-triq pero' niftakar li dak il-hin dort u nara mara anzjana mal-art quddiem il-karozza ta' dan ir-ragel….".*[11] Fejn sehh l-incident hia triq dejqa immens u jghid li hu kien *"parallel mieghu jigifieri kont vicin hafna. ghax kont propju kumbinazzjoni quddiem ma kontx naf jiena, quddiem id-dar ta' din is-Sinjura anzjana li kienet propju qed taqsam dak il-hin biex taqsam propju ghal bieb taghha. Insertajt li kont faccata tal-bieb tas-Sinjura. Niftakar li s-Sinjura kienet konxja meta kienet mal-art ghax bdiet tghajjat ajma dik zgur niftakarha u tant niftakarha fil-fatt illi harget persuna ohra ….. jiena flimkien ma' din il-persuna erfajniha lill-anzjana u dahhalniha fuq siggu jigifieri fid-dar taghha …. nista' nghid bic-car li lis-Sinjur jiena fl-ebda hin ma kellimtu dik hija certa mija fil-mija. …… Kienet qed tbati hafna minn sieq wahda dik niftakarha ghax kull darba li bdiet tirfes fuqha bdiet tghajjat ajma, ajma, bdiet tghajjat bl-ugigh….. Sa kemm dahhalniha gewwa lis-Sinjura li naf nghid bic-cert li x' hin harist 'il barra mbaghad il-karozza li allura laqtet lis-Sinjura ma kinitx ghadha hemm. Jiena assumejt forsi li s-Sinjur jew ix-xufier mar jipparkja x' imkien fil-vicinanzi biex ma jaghlaqx it-triq ghax kif ghidt kienet one lane it-triq pero' dort dawra dawrejn u lis-Sinjur ma rajtux."*[12] Ix-xhud hu kategoriku dwar jekk l-imputat tkellimx mieghu *"Le lili zgur ma kellimniex. Mill-vettura nizel niftakarha, niftakar li mar ihares lejn is-Sinjura mal-art lill-anzjana, m' gheniex il-ghaliex konna jiena u persuna ohra li gheniha tqum. Beda jghidilha li kollox sew m' ghadx ghandha xejn, ma gara xejn, m' ghandha xejn. Intant erfajniha, dahhalniha gewwa kif ghidt wara li dort ma rajnihx iktar lis-Sinjur".*[13]

Illi **Dr Jonathan Joslin** kien iccertifika l-griehi mgarrba mill-parte leza bhala gravi per durata peress li din kienet soffriet *"Ksur fil-'hip joint' tax-xellug".*[14]

Illi **Dr Kurt Magri Gatt** kien iccertifika il-griehi bhala gravi[15] peress li kellha ksur fl-ghonq tal-femur, ghadma principali tas-sieq.[16]

---

[8] Fol.26
[9] Fol.27
[10] Dak li jghid Dr Lia rigward il-muzika iffakkar lill-Qorti fir-regolament 188 tal-***Kodici ghat-Traffiku fit-Triq*** li ser issir riferenza ghalih aktar il-quddiem.
[11] Fol.30
[12] Fol.31-32
[13] Fol.33
[14] Fol.43. Vide xhieda a fol.72 et seq.
[15] Fol.13
[16] Fol.52

Illi **Stephen Cachia,** in rapprezentanza ta' Transport Malta, xehed li l-vettura GEN129 kienet registrata fuq Eugenio Ebejer. Dwar l-imputat jghid li **m'ghandhu l-ebda tip ta' licenzja tas-sewqan.**[17]

Madanakollu l-Pulizija ghazlet li ma takkuzax lill-imputat b'tali akkuza kif lanqas minkejja din id-dikjarazzjoni tax-xhud Cachia ma ntalbet iz-zieda ta' din l-imputazzjoni mill-Avukat Generali.

Illi **Roger Mahlangu**, l-imputat ghazel li jixhed u jammetti li hu ma kellhux licenzja tas-sewqan. Jghid li nizel jghin lill-anzjana wara li ra li kien laqatha mil-mera. Dan izda hu kontradett miz-zewg xhieda okulari. B'xhieda hekk selettiva ftit jista' jinghata kredibbilita` l-imputat. Wiehed anke jistaqsi ghaliex kellhu jaqbad u jhalli l-post tal-incident kontra r-regolamenti tal-***Kodici Ghat-Traffiku Fit-Triq***?[18]

Illi dwar l-ewwel imputazzjoni issir riferenza ghall-artiklu 3(1A) tal-Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta li jipprovdi:

"(1A) Ikun preżunt li ma kienx hemm polza tal-assigurazzjoni fis-seħħ skont is-subartikolu (1), kemm-il darba min jiġi akkużat b'reat taħt is-subartikolu (1) ma jġibx prova kuntrarja billi juri ċertifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-artikolu 4(4)."

Issir riferenza ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Andre Apap:**[19]

Ghar-rigward tal-imputazzjoni dwar sewqan mill-imputat meta ma kienx kopert b'polza ta' l-assikurazzjoni kontra r-riskji ta' terzi persuni, il-prova li l-imputat kien hekk kopert b'tali polza kienet tispetta lill-imputat ghat-tenur tal-artikolu 3(1A) tal-Kap 104. Din il-Qorti ma taqbilx mad-distinzjonijiet li saru minn din il-Qorti diversament preseduta fis-sentenzi taghha **Il-Pulizija vs. Angelo Scuderi**[20], **Il-Pulizija vs Stefan Apap**[21], u **il-Pulizija vs Charles Galea**[22] u ohrajn dwar meta tiskatta l-prezunzjoni prevista fis-subartikolu 3(1A) tal-Kap 104. Is-subartikolu 3(1A) tal-Kap 104 hu cjar u inekwivoku fil-portata tieghu: il-prezunzjoni in kwistjoni tiskatta kull meta "...min jigi akkuzat b'reat taht is-subartikolu (1) ma jgibx prova kuntrarja billi juri certifikat ta' l-assigurazzjoni mahrug that l-artikolu 4(4)" tal-Kap. 104. Din id-dispozizzjoni ma thallilok ghal ebda interpretazzjoni. Qatt ma kien hemm xi htiega li jsir xi sforz biex id-dispozizzjoni tal-artikolu 3(1A) tal-Kap 104 tigi rikonciljata permezz ta' process ta' interpretazzjoni mad-dispozizzjoni tal-artikolu 10(1) tal-istess Kap ghaliex iz-zewg dispozizzjonijet jirregolaw sitwazzjonijiet diversi. L-artikolu 3(1A) tal-Kap 104 jirregola x'jigri fi proceduri kriminali ghal reat taht l-artikolu 3(1) tal-Kap 104 mentri l-artikolu 10(1) tal-istess Kap jirregola ir-rizarciment mill-assikurazzjoni ghal xi responsabbilta' ghal dejn civili li ghandha tkun koperta minn polza ta'

---

[17] Fol.59

[18] ***142:*** *Fil-kazi l-ohrajn kollha l-incident (bl-eccezzjoni ta' l-incidenti front to rear) dejjem ghandu jigi rappurtat lill-Pulizija u l-vetturi m'ghandhomx icaqalquhom sakemm jittiehed rapport mill-Pulizija ta' l-incident.....*
145. *Jekk tkun involut f'incident .....aghmel arrangamenti biex minnufih jissejhu s-servizzi ta' emergenza waqt li taghti d-dettalji kollha tal-post ta' l-inċident u l-korruti. ..... oqghod fuq il-post sakemm jaslu s-servizzi ta' emergenza.*

[19] Per S.T.O. Prim Imhallef Dr. Silvio Camilleri, Deciza 4 ta' Frar, 2011; Appell Kriminali Nru.400/2010

[20] 3 ta' Novembru 2005

[21] 26 ta' April 2007

[22] 7 ta' Mejju 2007

assikurazzjoni. B'dak kollu li hemm fl-artikolu 10(1) tal-Kap 104 il-pozizzjoni li hemm fl-artikolu 3(1A) tal-istess Kap tibqa' mhux mittiefsa u cioe' li fi proceduri kriminali ghal reat taht l-artikolu 3(1) tal-Kap 104 kemm-il darba l-akkuzat ma jgibx prova kuntrarja billi juri certifikat ta' l-assigurazzjoni mahrug taht l-artikolu 4(4) jigi prezunt li ma kienx hemm polza ta' l-assigurazzjoni fis-sehh skond kif mehtieg fl-artikolu 3(1) imsemmi.

Ghalhekk din l-ewwel imputazzjoni giet soddisfacentement ppruvata.

Illi l-Qorti ser tghaddi biex tikkunsidra l-imputazzjonijiet l-ohra.

Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Ludwig Micallef** gie deciz:[23]

"Jispetta ghalhekk lill-Prosekuzzjoni tipprova b'mod konklussiv illi l-incident li fih miet Clifford Micallef sehh unikament jew almenu in parti, tort ta' negligenza, traskuragni w nuqqas t'osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-imputat li tajjarha.

Sabiex tipprova dan il-Prosekuzzjoni ma tistax tistrieh fuq dak li l-Qorti tista' tahseb li gara, ghaliex il-gudikant irid necessarjament jiddeciedi *iuxta allegata et probate*. Id-dover tal-Prosekuzzjoni hu allura li jipprezenta quddiem il-Qorti, kaz konvincenti u pprovat li adegwatament jistabilixxi l-htija tal-imputat ghall-akkadut, li tipprova kondotta voluntarja, negligenti, konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb 'imprudenza', 'negligenza' jew 'traskuragni' jew ta' hila, ta' 'imperizja' fl-arti jew professjoni jew konsistenti specifikament fin-nuqqas ta' osservanza tal-Ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz u involontarju.

Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuz hemm necessarjament l-element t'attivita diretta ghal xi fini partikolari, li minhabba nuqqas ta' certu prekawzjoni jistghu jigu lezi jew danneggjati jew impregudikati l-interessi ta' terzi. Il-konnotat karetteristiku tal-kulpa huwa l-prevedibilta' tal-event dannuz, li kondotta llegali ta' xi hadd tista' ggib. Din hija l-kulpa normali jew l-hekk imsejha 'colpa incosciente' a differenza minn dik imsejha 'colpa cosciente', li hija l-kulpa bl-element fiha tal-previst tal-akkadut.

Hemm diversi forom ta' kodotta kolpuza derivanti minn att ta' negligenza, imprudenza, imperizja u non ossevanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili.

L-imprudenza tigi mill-agir ta' xi hadd minghajr ma jiehu l-opportuni kawteli.

In-negligenza tigi mid-disattenzjoni u disakkuratezza tal-agent fil-kondotta tieghu.

L-imperizja hija l-forma specifika tal-kulpa professjonali cioe' kif jghid **Manzini**:- "L-inettitudine e insuficienza professionale generale o specifica, nota all' agente di cui egli vuole non tener conto".

Il-kulpa tista' tkun dovuta wkoll ghal non osservanza tal-ligijiet, regolamenti, odnijiet u simili bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-Ordinanza tat-Traffiku –Kap 65, il-High Way Code – Motor Vegicle Regulations – bl-iskop li jigu evitati l-possibiltajiet ta' hsara u dannu lil terzi.

---

[23] Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fis-17 ta' Awwissu, 2010, Nru 753/2006 per Onor. Magistrat Dr. Consuelo-Pilar Scerri Herrera. Il-konsiderazzjonijiet legali maghmula minn din il-Qorti gew abbracciati fis-sentenzi tal-istess Qorti, diversament preseduta fil-kawzi fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Edward Bonnici** (27.010.2016), u **Il-Pulizija vs Rudolph Gatt** (03.02.2016), it-tnejn per Onor. Magistrat Dr. Josette Demicoli.

Il-Qorti hi ghalhekk sejra tezamina bir-reqqa x'inhuma l-ingredjenti tar-reat principali in ezami, u cioe’ ta' dak kontemplat fl-**Artikolu 225 tal-Kap. 9,** u cioe’ tar-reat li bih gie akkuzat l-imputat, u cioe’ omicidju involontarju. L-**artikolu 225 tal-Kap 9** jiddisponi s-segwenti:

“Kull minn b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi hadd …”

Issa ghalhekk, wiehed irid jifli l-elementi li jikkostitwixxu dan r-reat, li huma bazikament tlieta u cioe:-
1. b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti ;
2. kkaguna l-mewt ;
3. fuq persuna.

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar il-21 ta’ Marzu 1996 fl-ismijiet **il-Pulizija vs Richard Grech** dik il-Qorti sostniet is-segwenti:-

“Huwa mehtieg ghal kostituzzjoni tar-reat involontarju skond l-artikolu 225 tal-Kodici Penali, li tirrikorri kondotta volontarja, negligenti – konsistenti generikament f’nuqqas ta’ hsieb, imprudenza fl-arti jew fil-professjoni, jew konsistenti specifikament f’nuqqas ta’ tharis ta’ regolamenti, li tkun segwita b’ness ta’ kawzalita’ minn event dannuz involontarju. Ghandu jigi premess li ghal accertament tal-htija minhabba f’kondotta effettivament adegwata ma’ dik ta’ persuna li s-sapienza umana identifikat mal- bonus pater familias, dik il-kondotta cioe’ fil-kaz konfet, kienet tigi uzata minn persuna ta’ intelligenza, diligenza u sensibilita normali, kriterju dan li filwaqt li jservi ta’ gwida objettiva ghal gudikant, jhallieh fl-istess hin, liberu li jivvaluta d-diligenza tal-kaz konkret.”

L-awtur Taljan **Giorgi** fil-ktieb tieghu **Teoria delle Obbligazione** – 1127 pagna 46 ighid:-

“La diligenza del buon padre di famiglia costituisce in criterio abbastanza indeterminate per lasciare al giudice Liberta’ di valutazione”.

Fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija v Leonard Grech** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa ta' Settembru, 1990, il-Qorti dahlet fid-dettal dwar in-natura tal-kolpa f'dawn il-kawzi. In succint fuq skorta ta' awturi u gurisprudenza, t-trepod tal-kolpa gie definit bhala:

1. la volontarieta dell'atto;
2 la mancata previsione dell'effetto nocivo;
u
3 la possibilita di prevedere.

Bhala konkluzzjoni tad-definizzjoni li din il-Qorti trid taghti lit-terminologija culpa, ghalhekk jibqa’ dejjem li l-element taghha huwa <u>volontarjeta’ tal-att, in-nuqqas ta’ previzjoni tal-effetti dannuzi ta’ dak l-att u l-possibilta’ ta’ previzjoni ta’ dawk l-effetti dannuzi.</u> Jekk l-effetti dannuzi ma kienux prevedibbli, hlief b’diligenza straordinarja li l-ligi ma tesigix u li semmai tista’ ggib culpa levissima li ma hiex inkriminabbli, ma hemmx htija. (vide **Il-Pulizija vs John Vella** deciza nhar il-15 ta’ Dicembru 1958 mill-Qorti ta’ l-Appelli Kriminali). [sottolinejar tal-Qorti]

X’inhu l-obbligu tas-sewwieq fil-posizzjoni tal-imputat? Ir-risposta tohrog mil-Ligi u senjatament mill-Artikoli 225 u 226. Dan jimporta li l-prosekuzzjoni trid tipprova, f’kazijiet bhal dak odjern, illi l-imputat kien kolpevoli ta’ nuqqas ta’ hsieb, jew ta’ traskuragni jew li naqas li jhares xi regolamenti, f’dan il-kaz, r-regolamenti tat-traffiku. Il-prosekuzzjoni trid tipprova in-nexus bejn il-mewt tal-vittma u t-traskuragni tal-

imputat, liema nexus irid irendi t-traskuragni l-kawza immedjata u prossima tal-effett, wara trid ukoll tipprova li t-traskuragni kienet culpable negligence u cioe' li tammonta ghal criminal misconduct. (vide **Il-Pulizija vs Manuel Schembri** deciza nhar it-28 ta' Novembru 1949 mill-Qorti ta' l-Appelli Kriminali.)

Irid jigi determinat allura jekk l-imputat kienx hati ta' xi nuqqas ta' hsieb jew traskuragni jew ta' nuqqas ta' tharis tar-regolamenti…. .""

Issir riferenza wkoll ghas-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Aaron Camilleri et**:[24]

"Kif inghad fis-sentenza **Il-Pulizija vs Saverina sive Rini Borg et**, deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-31 ta' Lulju 1998, "Skond l-Artikolu 225 tal-Kodici Kriminali, sabiex jirrizulta d-delitt ta' omicidju involontarju, hemm bzonn li tirrikorri kondotta volontarja negligenti, konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb (imprudenza), negligenza jew traskuragni, jew ta' hila (imperizja) fl-arti jew professjoni, jew konsistenti specifikatament fin-nuqqas ta' osservanza talligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, li tkun segwita b'ness ta' kawzalita`, minn akkadut dannuz involontarju".

Il-gurist **Francesco Carrara** jghid hekk dwar il-culpa, "… il tripode sul quale si aside la colpa sara` sempre questo - 1° volontarieta` dell'atto - 2° mancata previsione dell'effetto nocivo - 3° possibilita` di prevedere."[25]

Bl-istess mod, il-**Professur Anthony J. Mamo**, fin-noti tieghu, jghid hekk:

"In these definitions the essence of negligence is made to consist in the "possibility of foreseeing" the event which has not been foreseen. The agent who caused the event complained of, did not intend or desire it, but could have foreseen it as a consequence of his act if he only had minded: so his negligence lies in his failure to foresee that which is foreseeable".[26] [sottolinejar tal-Qorti]

U fis-sentenza fuq citata, gie ritenut hekk dwar il-kondotta kolpuza:

"… kondotta kolpuza hija definita bhala kondotta volontarja li tikkaguna event dannuz, mhux volut, izda prevedibbli, li seta' jigi evitat bl-uzu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad ta' persuna normali".

Hemm diversi forom ta' kondotta kolpuza derivanti minn att ta' negligenza, imprudenza, imperizja u non ossevanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili.

L-imprudenza tekwivali ghal "un atto inconsiderato e rischioso" maghmul b' "leggerezza" jew "sconsideratezza"[27] u kif jghid **Antolisei**, "L'imprudenza e` propriamente l'avventatezza, l'insufficiente ponderazione ed implica sempre una scarsa considerazione per gli interessi altrui".[28] U kif insibu fin-**Novissimo Digesto Italiano**, "Si comporta con imprudenza che tiene una condotta positive dalla quale occorreva astenersi perche` capace di cagionare un determinate evento di danno o di pericolo, o che e`

[24] Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, Onor. Magistrat Dr Natasha Galea Sciberras, 25.04.2014, Kump. Nru 609/1993

[25] Carrara F., "Programma Del Corso Di Diritto Criminale", Vol. I (Parte Generale), p. 88.

[26] Prof. Sir A. J. Mamo, Lectures in Criminal Law, p. 67

[27] Dizionario Zingarelli, (2002) "Vocabalorio della Lingua Italiana", Nicola Zingarelli (Edizzjoni 12, Gunju 2001).

[28] Antolisei F., "Manuale di Diritto Penale: Parte Generale", Edizzjoni 15 (Giuffre`, 2000), p. 366.

stata compiuta in modo non adatto, cosi` da essere, pericolosa per l'altrui diritto penalmente tutelato. E`, quindi, una forma di avventatezza, un agire senza cautela."[29] Bl-istess mod, fissentenza fl-ismijiet Il-Pulizija vs Saverina sive Rini Borg et, fuq citata inghad illi "L-imprudenza tigi mill-agir ta' xi hadd minghajr ma jiehu l-opportuni kawteli".

In-negligenza tigi mid-disattenzjoni u disakkuratezza tal-agent fil-kondotta tieghu, fil-waqt illi "l-imperizja hija l-forma specifika tal-kulpa professjonali cioe`, kif jghid il-**Manzini**: inettitudine e insufficienza professionale, generale e specifica, nota all'agente, di cui egli vuole non tener conto".[30]

Skond l-imsemmija sentenza, "**Il-kulpa tista' tkun dovuta wkoll ghal nonosservanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-awtorita` pubblika dwar xi attivita` determinata u specifika bl-iskop li jigi evitat il-possibilita` ta' hsara u dannu lil terzi, cjoe`, dawk li jkollhom l-element tal-prevenzjoni." Il-kulpa tista' tkun dovuta wkoll ghalhekk ghal non ossevanza tal-ligijiet u regolamenti bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-Ordinanza tat-Traffiku (Kap. 65 tal-Ligijiet ta' Malta) u l-High Way Code – Motor Vegicle Regulations, fost regoli ohrajn.**[emfazi tal-Qorti]

Dwar id-diligenza rikjesta fil-kamp kriminali, il-**Professur Anthony Mamo** jghid illi "The amount of prudence or care which the law actually demands is that which is reasonable in the circumstances of the particular case. This obligation to use reasonable care is very commonly expressed by reference to the conduct of a 'reasonable man' or of an 'ordinarily prudent man', meaning thereby a reasonable prudent man: "negligence", it has been said, "is the omitting to do something that a reasonable man would do, or the doing something that a reasonable man would not do" … What amounts to reasonable care depends entirely on the circumstances of the particular case as known to the person (**Carrara,** Programma, § 87n.) whose conduct is the subject of enquiry. Whether in those circumstances, as so known to him, he used due care – whether he acted as a reasonably prudent man – is in general a mere question of fact as to which no legal rules can be laid down.""[31]

Fis-sentenza **Il-Pulizija vs Mustafa Gohar** fejn il-Qorti ghamlet studju *funditus* dwar l-elementi kostittutivi tar-reat previst bl-artiklu 225 tal-Kodici Kriminali intqal: [32]

"Kif spjiega l-gurista taljan **Francesco Antolisei**, biex wiehed jifhem l-essenza vera tal-kolpa, wiehed irid jzomm f'mohhu li fil-hajja socjali spiss jinholqu sitwazzjonijiet li fihom attivita diretta ghal xi fini partikolari tista taghti lok ghal konsegwenzi dannuzi lil terzi. L-esperjenza komuni jew l-esperjenza teknika - cioe l-esperjenza komuni ghall-bnedmin kollha jew dik l-esperjenza ta' kategorija ta' nies li jesplikaw attivita partikolari - tghallem li f'dawn il-kazijiet wiehed ghandu juza certi prekawzjonijiet bil-ghan li jevita li l-interessi ta' l-ohrajn jigu pregudikati.

"Sorgono per tal modo, jkompli dan l-awtur, delle regole di condotta. Spesso si tratta di semplici usi sociali come, per es., quello per cui il possessore di un'arma da fuoco e' tenuto a scaricarla, quando la depone in un luogo frequentato. Non poche volte interviene lo Stato od altra autorita', pubblica o privata, a fissare queste regole, disciplinando determinate attivita', piu o meno pericolose, in modo da prevenire, per quanto e' possibile, conseguenze nocive per i terzi… Il reato colposo nasce sempre e soltanto dall'innosservanza di talune delle norme indicate. L'infrazione giustifica nei confronti dell'agente un

---

[29] Novissimo Digesto Italiano, Vol. III, p. 548.
[30] **Il-Pulizija vs Saverina sive Rine Borg**, fuq citata
[31] Lectures in Criminal Law (First Year), p. 71.
[32] Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, Nru. 107/2004, 20.11.2004, per Onor. Magistrat Dr. Consuelo-Pilar Scerri Herrera, 20.11.2004.

rimprovero di leggerezza. Il giudice dice all'imputato: tu non sei stato cauto e diligente come avresti dovuto. Il rimprovero, cosi formulato, e' la conseguenza caratteristica del reato colposo, perche nel reato doloso il giudice rimprovera al reo di aver voluto il fatto proibito, mentre nel fatto incolpevole (il c.d. caso fortuito) nessun biasino puo muoversi all'agente. Riteniamo, pertanto, che l'essenza della colpa debba ravvisarsi nella inosservanza di norme sancite dagli usi o espressamente prescritte dalle autorita' allo scopo di prevenire eventi dannosi" [Antolisei, F., Manuale Di Diritto Penale, Parte Generale, Giuffre' (Milano), 1989, pp.322-323]

"Din il-Qorti taqbel perfettament ma din l-esposizzjoni. In fatti, l-artikolu 225 tal-Kodici Kriminali taghna jirreferi ghar-regoli ta' kondotta derivati mill-esperjenza komuni jew teknika bil-kliem 'nuqqas ta' hsieb', 'traskuragni', u 'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni', filwaqt li dawk r-regoli ta' kondotta statutorjament stabbiliti huma indikati bil-kliem 'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti'. Hu appena necessarju jinghad li b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti l-legislatur mhux qed jirreferi biss ghall-legislazzjoni sussidjarja (li tigi fis-sehh permezz ta' avvizi legali, notifikazzjonijiet tal-Gvern, ordnijiet etc.) izda ghal kull forma ta' kondotta statutorjament stabbilita, u ghalhekk qed jirreferi wkoll ghal dawk r-regolamenti promulgati minn enti privati (perez. r-regolamenti imfassla minn sid ta' fabbrika biex jipprevjeni hsara ghal kull min jahdem jew jidhol f'dik l-fabbrika).

In fatti kemm fil-**Codice Zanardelli** kif wkoll fil-**Codice Rocco**, l-espressjoni uzata hi "inosservanza di leggi, regolamenti, ordini o discipline." Il-Qorti tikkonkludi fuq dan il-punt billi tissottolinea li anke f'kaz ta' nuqqas ta' tharis ta' regolamenti l-essenza tal-kolpa hi l-istess bhal fil-kaz ta' nuqqas ta' hsieb, trasskuragni jew imperizja. In-nuqqas ta' osservanza ta' regoli stabbiliti minn xi awtorita ghat-tharis ta' terzi tammonta ghal negligenza jew imprudenza, il-ghaliex huwa certament impurdenti jew negligenti mhux biss minn jittraskura li jiehu dawk l-prekawzjonijiet indikati mill-esperjenza ordinarju tal-hajja, izda wkoll minn jittraskura li josserva dawk ilprekawzjonijiet specifikatament preskritti minn xi awtorita." [emfazi ta-Qorti]

U dik l-Qorti f'dik il-kawza kompliet hekk:
"*Kif jispjiega l-gurista **Francesco Carfora** (Digesto Italiano, Vol 7, Parte 2, v. Colpa (materia penale), Diritto Vigente, p. 775) jekk il-prudenza tikkonsisti filli persuna taghmel dak li hu ragonevolment mistenni minnha sabiex tipprevjeni l-konsegwenzi dannuzi ta' ghemilha, l-imprudenza, li hija n-negazzjoni ta' din il-virtu', tikkonsisti filli wiehed jaghmel avventatament dawk l-affarijiet li hu messu ppreveda li setghu jikkagunaw hsara. It-traskuragni, mill-banda l-ohra, timplika cert non-kuranza, certu abbandun, kemm intellettiv kif wkoll materjali. Fiz-zewg kazijiet, pero l-hsara tkun prevedibbli ghalkemm mhux prevista; kieku kienet wkoll prevista, wiehed ikun qieghed fil-kamp doluz b'applikazzjoni tad-dottrina tal-intenzjoni posittiva ndiretta.*

……Id-definizzjoni tal-**Crivellari** fil-***Codice Penale - Vol III*** hi bazata fuq l-istess postulati u hi din :
"*la colpa e la voluntarieta mancanza di previsione delle conseguenze prevedibili del proprio atto.*" (pagna 228, para. 32.).

Meta si tratta ta' colpa huwa mportanti li jigu ppruvat in-*nexus* li ghandu jezisti bejn l-att w r-risultat sabiex l-att jista jitqies kriminalment imputabbli. Huwa biss jekk jirrizulta *chain of causation* bejn l-att li holoq id-danni u d-danni rizultanti li jista jirrizulta culpa. Kif gie ***deciz nhar ssbatax ta' Mejju, 1948*** fis-sentenza **Il-Pulizija v Salvatore Camilleri per *Imhallef Harding*** li "*Such need for the existence of a chain of causation between the negligent act and the ensuing harm is a requisite for responsibility to exist.*"

Fil-fatt jkompli jghid :

"*The principle that for culpa to exist there must be the causa nexus between act and event, applies not only with regard to negligence, imprudence, carelessness and unskillfulness, in an art or profession but it is equally requisite in case of non-observance of the regulations.*"

Fil-fatt **Maino** fil-ktieb tieghu ***Commentario al Codice Penale Italiano (Vol III, 1622, pg. 286)*** jghid:
"*E concorda la gurispurdenza, sancendo che l'inosservanza dei regolamenti non basta a costruire delitto colposo quando fra le inosservanza dei regolamenti e' l'evento funesto non siavi il messa di causalita.*"

Dawn l-insenjamenti huma applikabbli ghall-artikolu 226 tal-Kodici Kriminali fejn l-persuna ghalkemm ma tkunx tilfet hajjitha, tkun sofriet xi tip ta' ferita.

Illi fis-sentenza **Il-Pulizija vs Renald Vella** gie deciz:[33]

*Il-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza moghtija nhar is-sitta ta' Mejju, 1997 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Alfred Mifsud**, iddefiniet bl-aktar mod semplici w ezawrenti l-import tat-terminu 'sewqan traskurat' komunement maghruf bl-ingliz bhala 'negligent driving'. Dik il-Qorti sostniet li dan jammonta ghall-kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragjonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola l-ksur ta' regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun jammonta ukoll ghal sewqan traskurat.*

*L-Imhallef Flores fis-sentenza moghtija nhar it-tmienja ta' Mejju, 1971 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs John Mamo**, ukoll ta definizzjoni ta' sewqan traskurat. Huwa sostna li:*

"Ir-reat ta' sewqan traskurat huwa reat ta' perikolu u hu intiz biex jigu prevenuti disgrazzji fit-toroq bl-uzu ta' karozzi b'manjiera riskjuza minghajr ma tittiehed dik il-prekawzjoni li c-cirkostanzi tal-mument jissugerixxu regola fondamentali biex jigu evitati incidenti stradali. Hija l-prudenza li timplika li ma jittiehdux riskji zejda bla bzonn."

*Issa, fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Tanya Sacco** l-Qorti tal-Appell Kriminali nhar s-sebgha w ghoxrin ta' Novembru, 1986, qalet li anke jekk persuna ghandha d-dritta xorta wahda ghandha zzomm a proper look out ghal kull incident li jista' jkun immedjatament prevedibbli biex dan jigi evitat.*

Illi gie ritenut mill-Qrati taghna accident jista' minnu nnifsu jidher li aktarx gara minhabba htija ta' persuna milli ghal kawzi ohra.

*Hawnhekk fuq il-bazi tal-principju ta' res ipsa loquitur, jaqa' fuq dik il-persuna l-piz biex juri li f'dak li gara ma kellux htija. [vide **Il-Pulizija vs Nazzareno Farrugia** - Vol. XXXIII - pg. 968]*

*Intqal wkoll li jistghu jigu assodati serje ta' fatti li jikkostiwixxu dak li 'in subiecta materia' jissejjah 'res ipsa loquitur' "in such circumstances the facts speak for themselves, if no explanation is given by the defendant". [Davies f'Law of Road Traffic citat b'approvazzjoni fl-Appell Kriminali **Il-Pulizija vs Cassar Desain** deciz nhar it-tlettax ta' Jannar, 1962).*

---

[33]Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali; Deciza 19.05.2014 per Onor. Magistrat Dr Consuelo Scerri Pilar, citata fis-sentenza tal- Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali**, Il-Pulizija vs Joseph Farrugia**, per Onor. Magistrat Dr. Josette Demicoli, Deciza 05.10.2015

X'hinu l-obbligu tas-sewwieq fil-posizzjoni tal-imputat? Ir-risposta tohrog mill-ligi u senjatament mill-Artikoli 225 u 226. Dan jimporta li l-prosekuzzjoni trid tipprova, f'kazijiet bhal dak odjern, illi l-imputat kien kolpevoli ta' nuqqas ta' hsieb, jew ta' traskuragni jew li naqas li jhares xi regolamenti, f'dan il-kaz, ir-regolamenti tat-traffiku. Irid jigi determinat allura jekk l-imputat kienx hati ta' xi nuqqas ta' hsieb jew traskuragni jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti.

Fl-istess sentenza gja citata (**Il-Pulizija vs Alfred Mifsud)**, il-Qorti tal-Appell Kriminali enuncjat it-tifsiriet li ghandhom jinghataw lil kull tip ta'sewqan li jiddipartixxi minn sewqan proprju:[34]

"Sewqan traskurat (negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola l-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun jammonta ukoll ghal sewqan traskurat.[emfazi tal-Qorti]

Sewqan bla kont [reckless driving] hu deskritt fis-subartikolu [2] tal-imsemmi Artikolu 15, bhala 'sewqan bi traskuragni kbira'. Din it-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-grad ta' traskuragni tkun kbira, u tinkludi l-kazijiet 'fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandhux jiehu minhabba l-probabbilita' ta' hsara li tista tirrizulta lil terzi, kif ukoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji'.

Sewqan perikoluz [dangerous driving] jirrikjedi li fil-kaz partikolari, is-sewqan kien ta' perikolu ghal terzi jew ghall-proprjeta' taghhom. Biex wiehed jiddeciedi jekk kien hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin w il-lokalita' tal-incident u l-presenza o meno ta' traffiku iehor jew ta' nies ghaddejjin bir-rigel. Naturalment, sewqan f'kaz partikolari jista' jaqa' taht tnejn jew aktar minn dawn it-tlett forom ta' sewqan, f'liema kaz, japplikaw id-disposizzjonijiet tal-ligi u d-dottrina in materja ta' konkors ta' reati. Ai finijiet ta' piena, il-legislatur pogga s-sewqan bla kont u s-sewqan perikoluz fl-istess keffa. Ir-reat ta' sewqan traskurat hu kompriz u nvolut f'dak ta' sewqan bla kont u f'dawk ta' sewqan perikoluz." (vide ***Il-Pulizija vs Charlotte Chamberlain****, deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa u ghoxrin ta' Mejju, 1950) …….*

Il-Qorti tal-Appell Kriminali fid-decizjoni taghha fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Robert Brincat** iddikjarat: [35]

Illi gie ritenut mill-Qrati Taghna li "*Hu dover ta' "driver to see what is in plain view".* (App. Krim. "**Il-Pulizija vs. Joseph Vella"** - [10.8.1963]) u li "*min ma jarax dak li ragonevolment ghandu jara, ifisser li ma kienx qed izomm "a proper lookout"* (Appell Kriminali : **"Il-Pulizija vs. J.M. Laferla"** [17.6.1961]). "*Keeping a proper lookout means more than looking straight ahead. It includes awareness of what is happening in one's immediate vicinity. A motorist shall have a view of the whole road, from side to side, and in the case of a road passing through a built-up area, of the pavements on the side of the road as well."* ("**Newhaus vs. Bastion Insurance Co. Ltd."** [1968])……

Illi kif gie gustament ritenut f'sentenza ohra tal-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) f'sentenza moghtija fil-21 ta' Mejju 1960 fl-ismijiet **il-Pulizija vs Anthony Spiteri:** "Driver ta' karozza ghandu inegabbilment, fost ohrajn, zewg doveri: wiehed, dak li jzomm a *proper lookout* ghall-vejikoli, *pedestrians*, u *road-users* ohra; l-iehor, dak illi waqt is-sewqan hu jkun f'posizzjoni tali li jkollu f'kull hin

[34] Deciza 06.05.1997 per Onor. Imhallef Dr. Vincent DeGaetano.
[35] Dec 22.11.2007 per Onor Imhallef Dr. Joseph Galea Debono.

kontroll sewwa tal-vejikolu." Il-Qorti osservat "ma ghandux jintesa illi l-accidenti stradali huma ta' spiss kwistjoni ta' disattenzjoni ta' *split second* u l-kontingenzi tat-traffiku jistghu jkunu subitanei u inaspettati. Dan hu certament sewqan negligenti; u ma jistax biex jeskludieh il-fatt illi it-triq kienet wiesgha u illi traffiku iehor ma kienx hemm fit-triq, u cirkostanzi ohra tal-mument. … ghal sewqan negligenti ma hemmx bzonn tal-vjolazzjoni ta' normi guridici specifici, imma bizzejjed li jkun hemm negligenza, fis-sens ta' nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita is-sinistri stradali."

Illi f'decizjoni ohra tal-istess Qorti gie deciz:-

… biex nuqqas ta' proper look out iwassal ghall-responsabbilta penali l-Qorti trid tkun sodisfatta illi kieku ma kienx ghal dak in-nuqqas dik il-hsara x'aktarx kienet tigi evitata jew x'aktarx li ma kenitx issehh f'dak il-grad li effettivement sehhet...[36].

Imbaghad fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Clive Vella**[37] saret referenza ghal sentenza ohra moghtija mill--Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Frar, 2003, **Il-Pulizija vs Francis William Peter George Zarb Adami**:

'F'kazijiet ta' incidenti stradali, hemm certa presumptions of fact li johorgu mill-assjem tar-rizultanzi ta' dak l-incident, li fil-gurisprudenza antika kienu jissejhu 'res ipsa loquitur u li llum ikun korrett li jissejhu circumstantial evidence u li jistghu jimmiltaw biex min irid jiggudika jasal ghal certi konkluzjonijiet dwar ir-responsabilita' o meno tal-akkuzat.'[38]

Issir riferenza ghas-sentenza **Il-Pulizja vs Alan Agius**:[39]

L-awtur Gibb fil-ktieb tieghu "Collisions on Land" (section 148) jghid: "If the plaintiff was struck immediately after he stepped off the kerb onto the roadway, the position is the same as in the case of his attempting to cross a street, the Court may refuse to believe that he had looked and failed to see the car. <u>If, however, the plaitiff walked quite a distance before he was struck, it is less likely that the accident was unavoidable on the part of the motorist."</u> [emfazi tal-Qorti]

<u>F'dan il-kaz il-vittma lahaq qasam bicca sew mit-triq</u> qabel ma ntlaqat mill-vettura fi triq illi kienet imdawwla sew u ma kien hemm l-ebda raguni il ghala l-appellant ma kellux jinduna bil-vittma kwazi magenb il-karozza tieghu. Fil-fatt l-appellant lanqas induna b'xejn il ghaliex huwa irrealizza illi seta' gara xi haga meta hass id-daqqa mal-karozza fuq in-naha tal-lemin tieghu fejn allura kollox kien in plain view u ma kien hemm l-ebda ostakolu bejn il-pozizzjoni tas-sewqan tieghu fuq il-lemin u l-vittma tavvicina minn fuq illemin illi ma jarax il-vittma f'distanza daqshekk qasira. Anki li kieku l-appellant kien mohhu fil-pelican lights, b'daqshekk ma jfissirx illi ma kellux jinduna bil-vittma tersaq lejh proprju min-naha tas-sewqan tieghu. [emfazi tal-Qorti]

L-appellant jista' jargumenta illi l-vittma wettaq certa nuqqasijiet meta qasam it-triq fi stat ta' sokor. Dana, però, mhuwiex ta' konfort ghall-appellant. Fil-kawza **Said versus Fountain** (Vol. LXLII, part 1, pagna 15) il-Qorti qalet, "F'materja ta' danni kagunati f'incident tat-traffiku, xejn ma jiswa biex jezenta minn kull responsabiltà lill-awtur taddanni l-fatt li l-attur li jfittex id-danni kien kontraventur meta gie investit minn karozza, u li l-kontraventur ma jimmeritax il-protezzjoni tal-ligi, ghaliex hu principju ormai pacifiku fil-ligi li min qieghed isuq karozza ghandu juza lmezzi kollha biex jigu evitati l-konsegwenzi tan-nuqqas ta' haddiehor; u jekk ma juzax dawn il-mezzi, huwa jkun legalment responsabbli avolja hu jkun

[36] **Pulizija vs Joseph Grech**, deciza 06.06.2003
[37] Qorti ta' l-Appell Kriminali Deciza 14.01.2013
[38] Qorti tal-Appell Kriminali, Deciza 7.02.2003
[39] Appell Kriminali, Deciz 11 ta' Lulju, 2013

qieghed josserva rigorozament ir-regolamenti." (ara ukoll XXVII, part 1, pagna 988; XXIV, part 4, pagna 740; XXX, part 4, pagna 616, 625). L-istess jinghad fil-kawza **Il-Pulizija versus Mifsud** (XXXVIII, part 4, pagna 859) "Anke fl-assenza hawn Malta, ta' regolamenti li jiddixxiplinaw lill-pedestrians hu cert li, anki meta jkun fil-carriageway il-pedestrian huwa intitolat ghall-uzu ta' diligenza ordinarja mill-parti tad-drivers f'dik il-carriageway. Il-pedestrian li jaqsam ittriq ghandu d-dritt kollu li d-driver juza d-diligenza mehtiega biex jevitah, anki jekk il-pedestrian jaqsam negligentement, u d-driver ghandu jkun ritenut responsabbli jekk ikun naqas minn xi dmir tieghu b'mod li jkun pogga ruhu f'pozizzjoni li ma setax jevita l-investiment tal-pedestrian."

Illi fid-dawl ta' dan l-insenjament imiss issa li jigu analizzati l-provi. Mill-provi prodotti ma jirrizultax b'liema velocita` kien qed isuq l-imputat ghalkemm Dr Giglio li rat il-vettura ghaddejja minn hdeja tixhed li *"ma nistax nghid li kienet ghaddejja bil-mod hafna ghax rajtha tghaddi ezatt....[smajt] hsejjes ta' breaks u s-Sinjura Brincat tghajjat ghalhekk dort fil-fatt ."*[40]

Illi fis-sentenza **Il-Pulizija vs Haden Vella** inghad:[41]

....speed jista jkun ecessiv anke jekk ma jiskorriex il-limiti regolamentari ghal dik il-lokalita izda jiskorri dawk dedatti mill-prudenza u mill-fatturi ambjentali tal-mument

Wisq anqas ma l-prosekuzzjoni ghamlet prova tal-limiti regolamentari ghal dik iz-zona ghalkemm kjarament kollox sehh fil-qalba tal-villagg biex b'hekk isib applikazzjoni r-regolament 191 tal-***Kodici Ghat-Traffiku Fit-Triq***:

Sewqan f'inhawi mibnija
191. Toroq residenzjali dojoq.
Dejjem ghandek issuq bil-mod u b'attenzjoni speçjalment fejn ma jkunx hemm bankini jew *sidewalks* fejn jistghu jkun hemm *pedestrians, cyclists* jew karozzi pparkjati. F'xi nhawi, jista' jkun hemm limitu ta' l-oghla velocità ta' 35 kph. Oqghod attent ghal:

- **vetturi li jkunu hiergin minn trejqiet jew garaxxijiet.**
- **vetturi li qed jaqilghu (specjalment dawk minghajr ma jaghmlu sinjali).**
- ***pedestrians* li jkunu juzaw il-karreggata.**

Illi mbaghad il-*Kodici Ghat-Traffiku Fit-Triq* jipprovdi kif gej:

188. Evita distrazzjonijiet ta` muzika b'volum gholi (dan jista' jahbi hsejjes ohra).

268. Oqghod attent ghal xi *pedestrian* li jitfacca minnufih minn wara vetturi weqfin jew xkiel iehor. Oqghod aktar attent dwar dan hdejn skejjel u *bus stops.*

Illi sabiex tirrizulta l-culpa, din il-Qorti trid tassigura ruhha li jezisti ness bejn xi att attribwibbli lill-imputat u r-rizultat, u cioe' bejn l-att li holoq id-danni u d-danni rizultanti.

Illi f'dan il-kaz il-parte leza kienet fuq in-naha tax-xellug tas-sewwieq u harget biex taqsam triq tant dejqa minn bejn karozzi pparkeggjati fuq in-

[40] Fol.27
[41] Qorti tal-Appell Kriminali, Deciza 12.07.2007

naha tax-xellug, u *"hekk kif hrigt ftit giet vettura u laqatni"*.[42] L-incident gara go triq dejqa kif ddeskriviha ben tajjeb Dr Lia meta spjega li din triq dejqa fejn hemm biss bankina, karozzi parkeggjati u triq[43] li hija *one lane*.[44] Ghalhekk jirrizulta li hekk kif persuna taqbez il-karozzi parkeggjati din ser tasal mill-ewwel fil-parti tat-*thoroughfare* izda fuq in-naha tax-xellug tas-sewwieq. Il-fatt li l-anzjana ntlaqtet bil-mera jindika li minghajr dubbju din qasmet meta l-vettura kienet kjarament riesqa lejha u vicin taghha. Kieku l-anzjana kienet lahqet wasslet fin-nofs tat-triq u ghalhekk dritt fil-*line of vision* tas-sewwieq zgur ma kienitx ser tintlaqat mil-mera tax-xellug izda b'parti aktar frontali tal-vettura.

Fattur determinanti fil-konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti hu li <u>l-anzjana kienet gja rat lill-imputat u xorta ghazlet li taqsam it-triq;</u> kif tixhed Dr. Giglio_"***Qallha ghaliex hrigt u hi qaltlu inti ghalfejn <u>bqajt ghaddej</u> ma rajtniex*[?].**[45]**,** filwaqt li fil-fatt Dr. Lia xehed *"Niftakar karozza jew hoss ta' karozza gejja,*[46] u ghalhekk kif hu seta' jiddetermina li kienet gejja vettura u ppresta l-attenzjoni dovuta dwarha, tant iehor kien mistenni mill-parte leza. Pero` jibqaw jidwu l-kliem li nstemghu minn Dr. Giglio u li tlissnu mill-imputat "***Qallha ghaliex hrigt"*** [47] <u>prova cjara li hu kien gja' lemaha izda ma rralentax fis-sewqan minn tieghu, forsi ghax ma bassarx li ser tkompli hierga ghal got-triq u taqsam</u>.

Illi hu risaput li fil-kamp penali kull sewwieq iwiegeb ghall-agir tieghu indipendentement minn dak li jaghmel haddiehor, dment li dak li jigri ma jkunx dovut unikament u eskluzivament ghall-htijiet da parti ta' haddiehor.[48]

Issa minkejja li l-Prosekuzzjoni naqset milli tipprova l-velocita` li biha kien qed isuq l-imputat il-Qorti hi soddisfatta li gew ghall-kollox injorati mil-imputat ir-regolamenti ghat-traffiku li gja saret riferenza ghalihom. F'dan il-kaz l-imputat kien qed isuq gewwa *village core*, fi triq dejqa minn fejn wiehed kellu jippresta hafna aktar attenzjoni ghal pedestrians li bilfors biex jaqsmu dik f'dik it-triq, iridu johorgu minn bejn vetturi pparkajti biex jaqsmu dik it-triq tant dejqa, kien f'obbligu li jezercita ferm aktar prudenza fis-sewqan tieghu. Minflok kien qed isuq b'muzika b'volum gholi[49], regolament iehor li rah zejjed li josserva, u jirrizulta li minkejja li l-imputat <u>kien gja ra lill-vittma</u>

---

[42] Fol.5
[43] Fol.31
[44] Fol.33
[45] Fol.26
[46] Per Dr Lia; dan jerga' ifakkar lill-Qorti fir-regolament 188 tal-***Kodici ghat-Traffiku fit-Triq*** li gja' saret riferenza ghalih
[47] Fol.26
[48]App. Kriminali: **"Il-Pulizija vs Gaetano Schembri"** [16.3.1961]; **"Il-Pulizija vs. John Polidano "** [3.11.1963] ; **"Il-Pulizija vs. Rev. C. Mifsud"** [Kollez Vol. XXXVII. p.iv. p.1131] u ohrajn; Citati fis-sentenza **Il-Pulizija vs Joseph Farrugia** per Onor Magistrat Dr. Josette Demicoli deciza 5.10.2015
[49] Bide Xhieda Dr Lia a fol.30

tistenna biex taqsam, hekk kif jirrizulta minn kliemu - "***ghaliex hrigt***" [50] maghdud mal-fatt li kien ghafas il-*break*[51], iwassal lil din il-Qorti sabiex tqis it-tieni u it-tielet imputazzjoni bhala soddisfacentement ppruvati. Is-sewqan bla kont tal-imputat wassal ghas-sinistru u ghall-korriment tal-anzjana.

Ghalhekk fuq dawn l-insenjament u mill-atti processwali l-Qorti tqis li l-prosekuzzjoni ppruvat l-akkuzi migjuba sal-grad rikjest mill-ligi.

Illi dwar il-piena l-Qorti hadet in konsiderazzjoni n-natura tar-reat li qed tinstab htija dwaru u tac-cirkostanzi tal-kaz minn fejn jirrizulta ampjament li l-uniku interess tal-imputat kien li jgib il-mobile fejn ma hasibiex darbtejn sabiex jaqbad vettura ta' persuna ohra u jsuqha meta ma kellhux la licenzja u lanqas ma kien kopert b'polza ta' assikurazzjoni.

Hu tassew deplorevoli li minflok ma l-imputat ipprova jassisti lill-parte leza, kif ghamlu l-Avukati Dr. Jeannine Giglio u Dr. Alessandro Lia, u sahansitra wara li mar johodha maghha, rega' tela' fil-vettura u saq minn fuq il-post. Mhemmx dubbju li dan sar peress li kien konxxju tal-fatt li mal-wassla tal-pulizija, kien ser jirrizulta li hu ma kellhux licenzja tas-sewqan u wisq inqas polza t'assikurazzjoni. L-attitudini menefregista tal-imputat timmanifesta ruhha fis-semplici fatt li lanqas kellhu l-icken dicenza umana biex jieqaf ma' l-anzjana fil-hin ta' bzonn. Ittiehed konsiderazzjoni ukoll tal-fedina penali xejn felici tal-akkuzat li minnha jirrizultaw anke reati ta' inġurji u theddid kontra uffiċjali pubbliċi kif ukoll attakk jew reżistenza fuq ufficjali tal-pulizija; reati intizi sabiex jimminaw iz-zamma tal-ordni pubbliku.

Izda ghalkemm l-imputat kjarament hu recidiv ai termini tal-artikoli 49 u 50 tal-Kodici Kriminali, dawn l-artikoli ma gewx indikati mill-Avukat Generali fin-nota ta' rinviju ghall-gudizzju. Kif gie deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza **Il-Pulizija vs Michael Carter** (07/12/2001), in-nota ta' rinviju ghall-gudizzju skond l-artikolu 370(3) tal-Kodici Kriminali, ghandha rwol simili ghal dak ta' l-Att ta' Akkuza quddiem il-Qorti Kriminali.

Il-Qorti ghalhekk hija marbuta b'dawk id-disposizzjonijiet tal-ligi indikati lilha fin-nota ta' rinviju u xejn iktar. Kwindi l-Qorti tista' issib htija biss ghal dak indikat lilha f'dina in-nota.[52]

---

[50] Fol.26

[51] Fol.27 per Dr. Giglio

[52] App. Krim. **Il-Pulizija vs. Peter Borg** [10.11.2005]: *"Illi ma hemmx dubju li r-rinviju ghall-gudizzju li jaghmel l-Avukat Generali ghandu jitqies bhallikieku hu att ta' l-akkuza, u hekk kif fuq att ta' akkuza, skond l-artikolu 467 (4) il-guri (jew il-Qorti) tista' ssib htija ta' reat jew reati izghar, basta li dan jew dawn ir-reati jkunu komprizi w involuti f' xi parti ta' l-att ta' l-akkuza, hekk ukoll il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, tista' ma ssibx htija skond l-artikoli ndikati fir-rinviju ghall-gudizzju tal-Avukat Generali imma ssib htija ta' reat jew reati minuri komprizi u involuti. Dan ghaliex ir-regoli imsemmija fis-subartikoli (2) u (4) tal-artikolu 467 tal-Kodici Kriminali gew dejjem ritenuti lli japplikaw ghall-Qrati ta' Gustizzja Kriminali kollha. (Ara. App. Krim* ***Il-Pulizija vs. Omissis u Carmelo Agius*** *[24.5.2002];* ***Il-Pulizija vs. Emmanuel Camileri et*** *[23.11.2001];* ***Il-Pulizija vs. Andrew Ellul Sullivan et*** *[20.3.2003];* ***Il-Pulizija vs. Michael Carter*** *7.12.2001] u ohrajn.) Ghalhekk l-Ewwel Qorti kellha tindaga jekk fil-fatt irrizultax xi reat kompriz w involut qabel ma tillibera ghal kollox lill-appellat kif ghamlet".* Vide wkoll **Il-Pulizija vs Joseph Cauchi**

Illi ghal fini ta' piena, t-tieni imputazzjoni hi assorbita fit-tielet wahda.

Fis-sentenza fl-ismijiet il-Qorti tal-Apell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs John Pace** gie deciz:[53]

Illi dina l-ipotezi tal-konkors formali tar-reati giet imfissra fl-artikolu 78 tal-Kodici penali Taljan tal-1889: "***Colui che con un medesimo fatto viola diverse disposizioni di legge, e' punito secondo la disposizione che stabilisce la pena piu' grave.***"

Dwar dan il-Professur Mamo fin-Noti tiegħu dawar il-Proċedura (paġina 45) jgħid hekk:
' In any such case if the agent is tried for any one of the several violations of the law arising out of that fact, be it even the least serious, and a judgement is given, it shall not be lawful to subject the agent to another trial for the more serious violations. This principle, first expressly affirmed in 'Rex versus Rosaria Portelli' has now become settled law."

"Fil-fatt fit-2 ta' Diċembru, 1939, l-Imħallef Harding fil-każ **'Camilleri versus Cilia'** kien qal li huwa prinċipju stabbilit fil-ġurisprudenza tagħna li meta mill-istess fatt, **mibni fuq l-istess intenzjoni,** jinkisru żewġ drittijiet jew aktar, **m'hemmx pluralita' ta' offiżi iżda offiża waħda** bil-vjolazzjoni li jkunu iżgħar jkunu assorbiti fil-vjolazzjoni l-aktar serja. U jekk persuna tkun iġġudikata għal waħda mill-vjolazzjonijiet u jkun meħlus jew jinsab ħati, is-sentenza iżżomm kull prosekuzzjoni ġdida li tista' ssir għal kull vjolazzjoni oħra, ukoll jekk il-vjolazzjoni li jkun tressaq fuqha l-ewwel darba tkun l-anqas waħda serja.[54]"

Illi fis-sentenza mill-istess Qorti fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Antoine Cassar** intqal:[55]

L-ewwelnett din il-Qorti tirreferi ghas-sentenza citata mill-Avukat Generali **Ir-Repubblika ta' Malta v. Michael Bonnici u Joseph Azzopardi**[56] fejn jinghad illi:

"... taht il-ligi taghna, huwa rikonoxxut illi att uniku, cioe` ***actus reus*** **wiehed jista' jaghti lok ghal ksur ta' aktar minn disposizzjoni wahda tal-ligi. Infatti, huwa principju notorju fid-dritt penali taghna, kif ukoll f'sistemi esteri ohra, illi l-istess att doluz jista' jikser diversi disposizzjonijiet tal-ligi u jikkostitwixxi aktar minn delitt wiehed."**

Imbghad il-Qorti fil-kawza **Il-Pulizija vs Joseph Mifsud** iddecidiet:[57]

Għal dik li hi plurarita' ta' akkużi, il-Qorti qed timxi mad-duttrina tal-konkurs formali jew ideali kif esposta mill-**Professur Mamo** fl-Ewwel Parti tan-Noti tiegħu dwar il-Liġi Kriminali. Infatti l-Professur Mamo jikteb:

[07.02.2013]; - Qorti tal-Magistrati(Ghawdex) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali: **Il-Pulizija vs. Joseph Saliba** [20.10.2010]

[53] Per Onor. Imhallef Dr. Edwina Grima, Deciza 21 ta' Jannar 2016; Appell Kriminali Numru 480/2015

[54] **Il-Pulizija vs Gregory Paul Brincat et** – App.Inf. 20/09/2012

[55] Per Onor. Imhallef Dr. David Scicluna, Deciza 22 ta' Settembru, 2009; Appell Kriminali Numru. 197/2007

[56] Appell Kriminali, 11 ta' Jannar 1994.

[57] Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali per Onor. Magistrat Dr. Lawrence Quintano, Deciza 15 ta' Mejju, 2005.

'The first and typical form of this concursus arises where one and the same fact constitutes an offence under two or more provisions of the law. (In such a case) the accused is punished in accordance with the provision establishing the heaviest punishment. Two elements are necessary to constitute this form of ideal concursus i.e. one fact and several violations of the law.

Omissis

So, in order that the violations of the several provisions of law may constitute and be dealt with as one single offence, it is essential that they be the result of one single action on the part of the offender and of one and the same criminal determination.....That which therefore prevails in determining whether the fact was one is the assessment of the intention and the purpose of the agent.'[58]

Fil-każ odjern jidher li għalkemm hemm għadd ta' imputazzjonijiet, l-intenzjoni kriminali kienet waħda.

Mill-banda l-ohra l-Qorti hadet in konsiderazzjoni l-fatt li l-parte leza naqset meta assumiet li s-sewwieq kien ser jirralenta biex hi taqsam u ghalhekk tirrizulta negligenza kontributorja, mhux zghira, da parti taghha. Hu risaput illi f'materja penali il-*"contributary negligence"* tal-vittma jew tal-persuna danneggjata, ma hiex skuzanti sakemm ma tkunx il-kawza unika tas-sinistru. Jekk tirrizulta tista', ghall-massimu, sservi biss bhala raguni ghall-mitigazzjoni tal-piena.

Fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Il-Pulizija vs Baskal Saliba**:[59]

"L-appellant jinvoka wkoll in-negliġenza kontributorja tal-vittma. Hija ormai paċifika l-ġurisprudenza dwar l-effett tan-negliġenza kontributorja tal-vittma fuq ir-responsabilita' kriminali tal-imputat. In-negliġenza da parti tal-vittma ma twassalx għal xi forma ta' kompensazzjoni tal-ħtjiet b'mod li l-ħtija tal-vittma tannulla l-ħtija tal-imputat. Dan jista' jiġri fi proċeduri privati ċivili iżda ma hux ammissibbli fi proċeduri penali għalkemm in-negliġenza kontributorja tal-vittma tista' tittieħed in konsiderazzjoni mill-ġudikant meta jiġi biex jikkalibra l-piena f'każ ta' sejbien ta' ħtija fl-imputat.[60] In-negliġenza ta' ħaddieħor ma teskludix in-negliġenza proprja sakemm ma tkunx deċiżiva tal-inċident[61] u ċioe', in relazzjoni għall-komportament tas-suġġett passiv tar-reat il-ħtija tas-suġġett attiv tista' tiġi eskluża biss fil-każ li l-ħtija tas-suġġett passiv tkun l-unika kawża esklusiva tal-akkadut altrimenti jekk il-ħtija tal-vittma tkun biss konkorrenti u kontributorja, ir-responsabilita' kriminali tas-suġġett attiv tar-reat tibqa' l-istess, salva, f'sede kriminali, il-miżura tal-piena[62]. Fil-każ odjern irriżulta li n-negliġenza li seta' kien hemm da parti tal-vittma ma kienetx il-kawża esklusiva tal-akkadut u għalhekk l-imputat jibqa' responsabbli kriminalment għal dak l-akkadut. Bdanakollu li kien hemm negliġenza da parti tal-vittma irriżultat ukoll u għalhekk din il-Qorti ser tieħu dan in kunsiderazzjoni meta tiġi biex tikkunsidra l-aggravju tal-appellant dwar il-piena."

Mill-provi prodotti ma jirrizultax li l-kondotta tal-parte leza kienet l-kawza unika tas-sinistru.

---

[58] Professur Mamo: Notes on Criminal Law Part I pages 151 and 152.
[59] Deciza 28.07.2017 per S.T.O. Il-Prim Imhallef Dr. Silvio Camilleri
[60] Q App Kr. Inf. **P v Joseph Muscat**, 10/6/1994
[61] Q App Kr Inf. **P v Rev Carmelo Mifsud**, 5/9/1953
[62]Q App Kr Inf. **P v Joseph Farrugia**, 1/6/1963, XLVII.iv.1236

Il-Qorti tissottolineja l-fatt li l-unika evidenza f'dan il-kaz kienet it-testimonjanza akkurata u dettaljata ta' zewg avukati li nzertaw fuq il-post tas-sinistru hekk kif dan sehh. Kif gja kellha okkazzjoni tosserva f'decizjonijiet ohra minn taghha, din il-Qorti kienet tistenna li galadarba ma kienx hemm inkjesta magisterjali, il-pulizija tassigura ruha li x-xena tigi fotografata minn *scene of crime officers* u jekk mehtieg li l-Qorti tintalab tahtar esperti opportuni, fil-mori tal-procediment penali, sabiex taghmel il-kaz taghha! Jibqa l-oneru fuq il-Pulizija Ezekuttiva li tassigura ruhha li ggib l-ahjar evidenza sabiex tissostanzja akkuzi potenzjali sabiex issir gustizzja mhux biss mal-vittma izda ukoll mal-akkuzat; anzi mas-socjeta` intera.

Ghal dawn il-mottivi wara li rat l-artikoli 17, 226(1)(a) tal-Kapitolu IX tal-Ligijiet ta' Malta, tal-artikolu 15(1)(a), (1A), (2) tal-Ordinanza dwar it-Traffiku, Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta, u l-artikolu 3(1)(a), (2)(a), (2A) tal-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur għar-Riskji ta' Terzi Persuni, Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta, issib lill-imputat hati tal-akkuzi kollha migjuba fil-konfront tieghu u tikkundannah sitt xhur prigunerija li bl-applikazzjoni tal-artikolu 28A tal-Kapitolu IX tal-Ligijiet ta' Malta qed jigu sospizi ghal tlettin xahar kif ukoll ghal *multa* ta' hamest elef ewro (€5,000).

Inoltre` ai termini tal-artikolu 15(2) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta, u tal-artikolu 3(2A) tal-Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta, tiskwalifika lill-imputat milli jkollu jew jikseb licenzja tas-sewqan ghal zmien tmintax il-xahar millum.

Fl-ahhar net in vista tal-konsiderazzjonijiet appena maghmula, tordna li din is-sentenza tigi kommunikata lill-Kummissarju tal-Pulizija u lis-CEO tal-Korp.

Dr Donatella M. Frendo Dimech LL.D., Mag. Jur. (Int. Law)
Magistrat